

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента на дисертаційну роботу Левицької Яни Вікторівни на тему: «Формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії»», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Стрімкі темпи розвитку світової економіки, її глобалізація та діджиталізація в останні роки зумовили потребу перегляду країнами світу чинних підходів до формування механізмів управління галузями промисловості, з-поміж яких особливе місце належить креативним індустріям. Суб'єкти таких індустрій становлять одну з найпитоміших ваг у структурі ВВП країн світу та забезпечують інтелектуально-інноваційний прогрес, що, зокрема, засвідчено у щорічних звітах WIPO «Global Innovation Index» (2017 – 2022 рр.), де одним із засадничих оцінювальних результатів в межах глобального індексу інноваційності визначено «креативні результати» (*creative outputs*), «знання та технологічні результати» (*knowledge and technological outputs*) тощо, які містять науково-технічні компоненти процесів створення продукту та визначають характер провадження діяльності суб'єктами креативних індустрій. Концепція смарт-спеціалізації «креативні індустрії» передбачає партнерство між представниками влади, бізнесу, науково-технічних установ та громадськості на засадах стимулювання креативного розвитку регіону та посилення його інтелектуально-інноваційного рівня. Особливе значення провадження концепції смарт-спеціалізації в регіонах України зумовлене розвитком новітньої парадигми взаємодії між бізнесом, науково-освітнім, публічним та громадським секторами з

метою підвищення конкурентоспроможності регіональної політики через наявний в регіоні інноваційний потенціал.

Таким чином, обраний Левицькою Я. В. у дисертації вектор дослідження, що висвітлює проблематику креативних індустрій на засадах смарт-спеціалізацій та включає обґрунтування відповідних інструментів регіональної політики, з урахуванням територіальних, економічних та соціальних особливостей, є актуальним та важливим як для сучасної практики публічного управління, так і для розвитку теоретико-методичних засад економічної науки в цілому.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Актуальність обраної Левицькою Я. В. тематики дисертації підтверджена її виконанням в межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» (тема: «Розвиток інноваційних аспектів публічно-приватного партнерства», номер державної реєстрації: 0118U000345), в якій дисертанткою здійснено аналіз стану та перспектив формування механізмів регіонального розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії».

Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи. Дисертація Левицької Я. В. складається зі вступу, трьох розділів, що включають підрозділи та висновки, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту становить 148 сторінок.

Об'єктом дисертаційного дослідження є процес формування механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії», предметом визначені теоретико-методологічні та практичні аспекти формування механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» (с. 21).

У *вступі* до дисертації Левицька Я. В. визначила актуальність проблематики формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії», а також сформулювала мету, що полягає у розробленні теоретико-методичних засад формування механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» та практичних рекомендацій щодо визначення ефективності застосування таких механізмів. У цій частині дисертації здобувачем встановлені

завдання, об'єкт та предмет дослідження, методи його проведення й елементи наукової новизни. Дисертантка висвітлила практичну цінність одержаних результатів дослідження та навела дані щодо апробації його положень (с. 21 – 25).

У *першому розділі* дисертації Левицька Я. В. на належному науковому рівні обґрунтувала теоретичні та практичні аспекти публічного управління смарт-спеціалізацією «креативні індустрії» в умовах формування нової регіональної політики (с. 26 – 70). Зокрема, у першому параграфі дисертантка дослідила зарубіжний досвід, становлення та розвиток креативних індустрій як напрямок публічного управління, у другому параграфі здобувач розглянула концепцію смарт-спеціалізації у контексті європейського, національного та регіонального рівнів в публічному управлінні, що дало їй підґрунтя для опрацювання у третьому параграфі механізмів публічного управління здійснення інноваційної політики на регіональному рівні.

Другий розділ дисертації Левицької Я. В. присвячено ґрунтовному аналізуванню публічного управління смарт-спеціалізацією «креативні індустрії» на державному та регіональному рівнях (с. 71 – 116). Зокрема, у першому параграфі дисертантка розглянула тренди та динаміку розвитку креативних індустрій в Україні, у другому параграфі опрацювала підходи до державного стратегічного планування впровадження концепції смарт-спеціалізації, у третьому проаналізувала стратегічне планування розвитку регіональної смарт-спеціалізації «креативні індустрії» (на прикладі Львівщини).

У *третьому розділі* дисертанткою здійснено удосконалення та розвиток механізмів впровадження смарт-спеціалізації «креативні індустрії» (с. 117 – 167). Зокрема, у першому параграфі даного розділу Левицькою Я. В. проведено моделювання механізмів публічного управління смарт-спеціалізацією «креативні індустрії», у другому нею ідентифіковано фактори впливу на розвиток креативних індустрій для формування механізмів публічного управління смарт-спеціалізацією. На основі проведеного моделювання та визначення вищевказаних компонентів управління смарт-спеціалізацією, у третьому параграфі обґрунтовано інфраструктурне забезпечення як фактор впливу механізмів публічного управління

для реалізації смарт-спеціалізації «креативні індустрії». Третій розділ дисертаційної роботи характеризується значною кількістю авторських методів і моделей, розроблених на високому методичному рівні.

У висновках дисертантка узагальнила отримані результати дисертаційної роботи, конкретизувала суб'єктів господарювання, для яких нею сформовано рекомендації з використання положень дисертації (с. 168 – 173).

Дисертація містить істотну кількість ілюстративного матеріалу, зокрема – таблиць, рисунків, схем тощо, які подано як в основній частині роботи, так і винесено в додатки.

Левицькою Я. В. опрацьовано значну кількість літературних джерел (с. 174-198), здійснено ґрунтовний аналіз статистичних даних із застосуванням комплексу програмного забезпечення Microsoft, що засвідчує вірогідність та високий рівень точності отриманих результатів.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі. Під час розроблення положень дисертаційної роботи Левицька Я. В. застосувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що дало їй змогу повною мірою довести початково встановлені гіпотези та обґрунтувати положення новизни. Зокрема, серед застосованих дисертанткою методів слід виділити: аналізу та синтезу, систематизації, порівняння, системно-структурного аналізу, статистичний (кореляційний, багатофакторної регресії), експертних оцінок, графічний, функціонального та логічного аналізу тощо (с. 22).

Виконаний Левицькою Я. В. критичний аналіз джерельної бази за проблематикою дисертації включає: законодавчі та нормативно-правові акти України всіх рівнів публічного управління, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, офіційні дані Державної служби статистики України та авторитетних міжнародних організацій предметної сфери, світовий досвід, результати власних емпіричних досліджень тощо.

Сформульовані дисертанткою авторські наукові положення та висновки обґрунтовані достатньою кількістю проведених досліджень та підтверджуються отриманими результатами й адекватними висновками.

Слід відзначити виступи Левицької Я. В. на п'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях в Україні та за її межами, що підтверджено опублікованими матеріалами за тезами її доповідей. Рецензування дисертаційної роботи та публікацій Левицької Я. В. показало, що положення, висновки та рекомендації дисертантки обґрунтовані на належному методичному рівні, є достовірними та характеризуються високим ступенем наукової новизни.

Означене засвідчує перспективи використання дисертації Левицької Я. В. у науковій та практичній царині економіки.

Новизна основних наукових положень, висновків, а також проведених наукових досліджень та одержаних результатів. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Левицької Я. В. виражена її метою та полягає у розробленні теоретико-методичних засад формування механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» та практичних рекомендацій з визначення ефективності застосування таких механізмів.

Серед елементів наукової новизни дисертації одним із найзначущих є *вперше* розроблений Левицькою Я. В. таргетний механізм регіонального розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії», зокрема через етапи створення креативних продуктів. Даний механізм фокусує заходи публічного управління на ключових цілях, що має стати проривним елементом у забезпеченні розвитку суспільства, його добробуту та ефективного використання обмежених ресурсів (§ 3.1, с. 124 – 134).

Важливими для розвитку сучасної економічної науки є *удосконалена* Левицькою Я. В. класифікація регіональних механізмів інноваційного розвитку, що враховує особливості концепції смарт-спеціалізації як теоретико-методичне підґрунтя для здійснення публічного управління інтенсивним розвитком регіонів. На відміну від відомих, запропонована класифікація обґрунтовує низку аспектів

смарт-спеціалізації та особливості їх розвитку в регіональному контексті (§ 1.3, с. 65 – 66).

Висока методична цінність притаманна *удосконаленим* авторським положенням щодо групування видів економічної діяльності, які належать до групи креативних індустрій. При цьому здобувачем виділено окрему групу – «креативна освіта», що сприятиме об'єктивному аналізуванню розвитку креативних індустрій в Україні. Це даватиме змогу за оптимального вкладення ресурсів отримати значний синергійний ефект розвитку суміжних видів діяльності (§ 1.1, с. 36). Поруч із цим, Левицькою Я. В. розвинутий підхід до визначення ефективності інфраструктурного забезпечення, як одного з пріоритетних базисів впливу на розвиток креативних індустрій в регіоні, для прогнозування соціально-економічних ефектів від реалізації відповідних проектів тощо (§ 3.3, с. 161 – 167).

Слід відзначити *удосконалену* дисертанткою класифікацію елементів виробничого процесу креативних товарів / послуг, з огляду на специфіку креативних індустрій, як управлінського феномену з обґрунтуванням класичних елементів виробничого процесу через призму креативних індустрій (§ 3.1, 121 – 129).

Характеризується високим рівнем науково-практичної оригінальності *розвинутий* Левицькою Я. В. механізм взаємодії основних суб'єктів впровадження концепції смарт-спеціалізації. У дисертації визначено залежність таких механізмів від трендів та наявного потенціалу регіону, території або місцевості, з врахуванням інституційного розвитку, який дає змогу обрати кращі бізнес-процеси з метою цільового вкладання державних ресурсів (§ 3.1, с. 124 – 126).

Положення наукової новизни сформульовані належним чином, характеризуються високим ступенем обґрунтованості та свідчать про значний рівень наукового пізнання автора.

Теоретична цінність одержаних результатів дослідження. Серед розроблених Левицькою Я. В. положень наукової новизни, які характеризуються теоретичною значущістю, слід відзначити такі: класифікація регіональних механізмів інноваційного розвитку, що враховує особливості концепції смарт-

спеціалізації як теоретично-методологічне підґрунтя для здійснення публічного управління інтенсивним розвитком регіонів (§ 1.3, с. 65 – 66); авторські положення щодо групування видів економічної діяльності, які належать до групи креативних індустрій (виділено окрему групу «креативна освіта» для здійснення об’єктивного аналізу розвитку креативних індустрій в Україні, § 1.1, с. 36); підхід до визначення ефективності інфраструктурного забезпечення, як одного з пріоритетних базисів впливу на розвиток креативних індустрій в регіоні, для прогнозування соціально-економічних ефектів від реалізації відповідних проектів тощо (§ 3.3, с. 161 – 167); класифікація елементів виробничого процесу креативних товарів / послуг, з огляду на специфіку креативних індустрій, як управлінського феномену з обґрунтуванням класичних елементів виробничого процесу через призму креативних індустрій (§ 3.1, 121 – 129).

Здобутки Левицької Я. В. у сфері економічної теорії використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін: «Технології розробки стартапів» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх спеціальностей, а також застосовуються для впровадження навчальних дисциплін: «Основи трансферу технологій» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»), «Досвід ЄС в трансфері технологій: теорія та практика» (для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»). (С. 24)

Результати дисертаційної роботи Левицької Я. В. характеризуються високим рівнем теоретичної цінності та належним ступенем їхнього застосування у межах економічної науки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні результатів дослідження Левицької Я. В. у формі методичних матеріалів та практичних рекомендацій під час здійснення публічного управління щодо формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії». Зокрема, сформовані здобувачем в дисертації основні положення і рекомендації, схвалені та використовуються у практичній діяльності Львівської

обласної ради (довідка № 1-12/559 від 02.06.2022), Львівської міської ради (довідка №087756 від 03. 06. 2022), Державної фінансової кредитної установи (довідка №11-147/22 від 06.06.2022 р.)

Разом із зазначеним, практична значущість отриманих дисертанткою результатів підтверджена їх використанням при виконанні науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» та Наукового парку Львівської політехніки.

Серед елементів наукової новизни дисертації, які характеризуються практичним значенням, слід виділити розроблений Левицькою Я. В. таргетний механізм регіонального розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» (§ 3.1, с. 124 – 134), а також розвинутий механізм взаємодії основних суб'єктів впровадження концепції смарт-спеціалізації (§ 3.1, с. 124 – 126).

Повнота викладу основних наукових положень, висновків в опублікованих працях. Опубліковані Левицькою Я. В. праці повністю висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни.

Загалом, за темою дисертації опубліковано 14 робіт, серед яких 8 наукових праць, зокрема: 1 розділ у колективній монографії, 1 розділ в навчальному посібнику, 4 статті у фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 1 стаття в іншому періодичному виданні України, 5 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, наукових семінарах

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані дисертанткою особисто.

Кількість публікацій, їхній обсяг та якість відповідають вимогам, висунутим Міністерством освіти і науки України до дисертацій, представлених на здобуття вчених ступенів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Дисертація Левицької Я. В. справляє позитивне враження, має важливе науково-практичне значення. Проте, окремі авторські позиції спонукають до дискусії та є темою для обговорення у межах публічного захисту даної роботи.

1. Одним з підґрунть дисертаційної роботи Левицької Я. В. є взаємодія низки елементів у рамках концепції смарт-спеціалізації з метою інноваційного розвитку регіону та держави (§ 1.1, с. 40, рис. 1.2; § 2.2, с. 89; § 3.1, с. 130). При цьому поза увагою дисертантки залишається парадигмальна розробка Е. Г. Караяніса та Д. Ф. Кемпбела (Carayannis, E. G. and Campbell, D. F., 2012; 2019) – модель четверної спіралі взаємодії (*Quintuple Helix Model*) влади, бізнесу, науки та громади. На наш погляд, застосування означеної моделі у дисертації дало би змогу Левицькій Я. В. не лише опрацювати взаємодію елементів, як таку, а й сформувані можливі сценарії інноваційного розвитку регіону у контексті поставлених у дисертації завдань.

2. Запропонований дисертанткою таргетний механізм регіонального розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії, що фокусує заходи публічного управління на ключових цілях, є обґрунтованим з теоретичних позицій, однак в дисертації не відображено практичного кейсу з його впровадження на практиці. Тому виникає дискусія: у чому відмінність між авторським таргетним механізмом та чинними цільовими інструментами публічного управління. Водночас, «воронка» (рис. 3.3., с. 125) – не зовсім коректний підхід до опису формування механізмів такого типу. Можливо, для цього доцільно було би навести детальніший опис моделі реалізації авторського таргетного механізму, яка би містила усі необхідні вхідні та вихідні елементи (§ 3.1, с. 124 – 134; рис. 3.3., с. 125; рис. 3.8, с. 134; табл. 3.10, с. 157).

3. Зважаючи на те, що в дисертації розглядаються інструменти стратегічного управління, автору доцільно врахувати поняття конвергенції, синергії тощо, які можуть мати визначальний вплив на розвиток результатів діяльності суб'єктів креативних індустрій, і, відповідно, визначати зміни щодо формування пропонованих автором регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» (§ 2.1, с. 86).

4. На наш погляд, вплив трендів на механізми публічного управління смарт-спеціалізацією «креативні індустрії», описаний на схемі – рис. 3.2 (§ 3.1, с. 121), має враховувати, власне, бізнес-процеси, які відбуваються внаслідок

описаної автором взаємодії. Позаяк, на схемі вони ототожнюються з бізнес-моделями, що не зовсім коректно з теоретико-методичних позицій.

5. Під час проведення розрахунків щодо ідентифікації факторів впливу на розвиток креативних індустрій для формування механізмів публічного управління смарт-спеціалізацією, доцільно збільшити кількість експертів та ввести вагові коефіцієнти для факторів, що сприятиме отриманню точніших результатів (§ 3.2).

6. Окремі викладені підходи потребують коригування. Зокрема, на рис. 1.7, с. 64; рис. 1.7, с. 66 – для опису авторського механізму доцільно ввести додаткові структурні компоненти – взаємозв'язки між елементами, вхідні та вихідні елементи тощо; для опису матриці (табл. 1.10, с. 61) слід зазначити умови, за яких відбуватиметься той чи інший сценарій розвитку подій.

7. Для обчислювальної частини у § 3 рекомендовано описати програмний алгоритм (наприклад, для середовища MathLab, Statistica тощо), що в подальшому сприятиме ефективнішому використанню авторських моделей на практиці.

Загальний висновок

Дисертація Левицької Яни Вікторівни на тему: «Формування регіональних механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії»» є завершеною науковою працею та має теоретичне і практичне значення. Наведені дискусійні положення та зауваження не применшують цінності результатів дисертаційної роботи.

У дисертації розв'язано науково-практичне завдання з розроблення теоретико-методичних засад формування механізмів розвитку смарт-спеціалізації «креативні індустрії» та практичних рекомендацій визначення ефективності застосування таких механізмів.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам освітньо-наукової програми, яку успішно завершила здобувач, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої

ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Левицька Яна Вікторівна може бути рекомендована для присудження, за умови розгляду разовою спеціалізованою вченою радою рецензованої дисертаційної роботи, ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки
підприємства та інвестицій
Національного університету
«Львівська політехніка»**

О. Б. Мрихіна

Підпис д.е.н., проф. Мрихіної О. Б. засвідчую:

Вчений секретар

**Національного університету
«Львівська політехніка»**

к.т.н., доцент

Р. Б. Брилинський